Saturnus. Een constellatie welke naar de berekening van Keppler en Ideler, in het jaar 747 na de stichting van Rome moet hebben plaats gehad. Beide planeten toch waren, volgens de berekeningen dezer sterrenkundigen, toen in *conjunctie* en op één graad afstand slechts van elkaar verwijderd te zien.

„Zich gewend tot het gebed."

Als de Heere Sion zal opgebouwd hebben, in zijne heerlijkheid zal verschenen zijn.
Zich gewend zal hebben tot het gebed desgenen, die gansch ontbloot is, en niet versmaad hebben hunlieder gebed.
Psalm 102 : 17, 18.

Hoe nu? *Wendt* de Heere zich eerst na lang wachtens tot ons gebed? Is Hij dan niet de alomtegenwoordige? Is niet elk stamelen en fluisteren des gebeds Hem bekend, eer er nog een woord op uw tong is? En hoe kan Hij, de Alwetende, dan eerst onaandoenlijk van verre staan, om eerst op een later oogenblik op te merken, dat wij biddende waren, en zich alsnu te *wenden* tot ons aanvankelijk door Hem verwaarloosd gebed?

En toch, dat *dit* bedoeld wordt, is buiten twijfel. De psalmist staat voor een gesloten hemel. Er gaat smeeking op uit de ellende, maar de ellende houdt aan, en de Heere rookt tegen het gebed van zijn volk. De erfvijand die niet bidt en God niet kent, wordt door Jehovah gesterkt. Jehovah's eigen bondsvolk blijft teruggeslagen. God verbergt zijn aangezicht. En nu roept de Psalmist: „o, Heere, hoor mijn gebed en laat mijn geroep tot u komen. Verberg uw aangezicht niet voor mij. Op den eigen dag dat ik tot U roep, verhoor mij haastelijk."

Dit ontlast zijn benauwd gemoed. In profetischen overmoed grijpt hij den dag reeds, waarop de Heere het gebed van zijn volk weer zal hooren, en zegt alsnu door die gedachte bezield: „Als de Heere zich gewend *zal* hebben tot het gebed van wie gansch ontbloot zijn, en niet versmaad zal hebben hun lieder gebed, dan zullen alle koningen der aarde den Heere vreezen."

Feitelijk verkeert hij dus nog in een periode, dat de Heere zich doof houdt voor zijn volk, en dat nog in de toekomst ligt het oogenblik, dat de Heere zich wenden *zal* tot de smeeking van zijn volk.

Wat dunkt u nu? Heeft de psalmist de bedenkingen, die uit het wezen Gods tegen deze menschelijke voorstelling rijzen, *niet* gevoeld en *niet* gekend, en staat gij zooveel hooger dan de psalmist dat bij u gedachten opkomen, die hem vreemd waren?

Maar eilieve, wie heeft dan de alomtegenwoordigheid en de alwetendheid Gods rijker bezongen dan juist hij? Zijn niet al uw uitdrukkingen, waarin gij uwe bede kleedt, uit zijn zangen genomen? Zong niet hij: „Zal die God, die het oor geplant heeft, niet hooren?" Zong niet hij het uit: „Eer er nog een woord op mijn tong is, zie, Heere, gij weet het al?" En heette het niet in zijn lied: „Gij bezet mij van achteren en van voren; de kennis is mij te wonderbaar, zij is hoog, ik kan er niet bij."

Maar immers, het is de psalmist, die heel de Christenheid Gods deugden heeft voorgezongen, en de verborgenheden van het Eeuwige Wezen liggen nergens klaarder dan in zijn taal voor ons, al naar ge wilt ontsluierd of omsluierd.

En als dan toch diezelfde innig-vrome zanger ons keer op keer van onzen God, ook in de zake des gebeds, op zoo echt *menschelijke* wijze spreekt, wat ligt hierin dan anders uitgedrukt, dan dat die omgangstaal uit het verkeer tusschen mensch en mensch ook bij den verborgen omgang met onzen God, zijn beteekenis behoudt, en dat er daarom oogenblikken zijn, dat God van ons gebed is *afgewend*, en daarna, Hem zij lof, weer andere, dat *Hij zich tot ons gebed wendt.*

Ge gelooft in den Christus. Ge gelooft, dat waar is, wat Christus sprak: „Wie mij gezien heeft, die heeft den Vader gezien, wat zegt gij dan: toon ons den Vader?" Ge knielt zelf met de betuiging: Mijn Heere en mijn God! voor Hem neder.

Maar wat is de vleeschwording van het Woord dan anders dan de *menschwording* Gods? En wat baat u die menschwording Gods, zoo ge niet voelt, hoe in den Christus uw God u *menschelijk* naderbij is gekomen.

Tot op Bethlehem sprak uw God u toe in het *menschelijk woord*, maar in den Christus verschijnt uw God u in uw *menschelijke natuur*. Hij ontdekt, Hij openbaart zich aan u als de Zoon des menschen. Een menschelijk hart spreekt hier in menschelijke taal, menschelijke gewaarwordingen uit. Zooals de apostel het zegt: Ze hebben in Jezus niet alleen wat Gods is *gezien* en *gehoord*, maar ze hebben in Jezus *getast*, menschelijk aangeraakt, reeel voor zich gezien, het eeuwig-Goddelijke in menschelijke gestalte en in menschelijken vorm.

Heel uw Christelijk geloof, heel uw Christelijk belijden rust alzoo in de klare overtuiging, dat uw God u niet op heeft gelegd, dat ge in oneindige begrippen u uw God zoudt laten ontglippen, maar, omgekeerd, dat Hij u in uw menschelijke natuur, in menschelijken vorm en in menschelijke taal steeds naderbij zou komen, om door uw menschelijk hart warme, rijke gemeenschap met uw God voor u mogelijk te maken.

Jezus geeft u geen hooge begripsbepalingen van het oneindige in den Eeuwige, maar hij toont u in God uw Vader en roept u op om zijn kind te zijn, en in kinderlijk vertrouwen, op kinderlijke wijze, en kinderlijk gemeenzaam met uw God te verkeeren.

Meer nog, ge zult verstaan, dat hier werkelijkheid aan ten grondslag ligt. Dat dit alles niet schijn, maar wezenlijk is, want dat God u schiep *naar zijn beeld*. Dat dus in het menschelijke, bij al het breed verschil, Goddelijke realiteit ligt afgedrukt. En dat, als het Woord vleesch wordt, deze menschwording van den Zone Gods met uw schepping naar den beelde Gods rechtstreeks saamhangt.

En nu zoudt gij dat alles te niet willen doen, door voor deze warme, rijke gemeenschap, die gij niet anders dan op menschelijke wijs met uw God kunt oefenen, heel een stel van afgetrokken begrippen over Gods oneindigheid in de plaats te schuiven, en zoo een afstand tusschen u en uw God te scheppen, die alle verkeer, allen omgang, alle zielsgemeenschap uitsluit.

Laat dat over aan wijsgeeren, die geen bidders, aan dorre Godgeleerden, die geen kind van hun Vader in de hemelen zijn; en gij, heb uw God lief, zooals alleen de kindsomgang met uw God die liefde tot warme uitdrukking brengt.

Bovendien, ge merkt immers zelf gedurig, hoe de practijk van uw bidden het zegel op het woord van den psalmist zet. Hoe de ééne maal de hemel voor u geopend was, en onder uw bidden de engelen Gods opklommen en nederdaalden om uw gebeden voor Gods troon te dragen; maar ook hoe een ander maal uw gebedstaal verdorde en uw woorden als terugsloegen, en de ommegangen des hemels, gelijk Job het noemt, voor u gesloten waren. De ééne maal zal er een onmiddellijk hooren en een rechtstreeks verhooren zijn, een ander maal voelt ge u ommuurd en op u zelven teruggeworpen, en is het, of er geen God leeft om u te verhooren.

En als er dan een keerpunt komt, dat ge in die benauwde afgeslotenheid de poorte des hemels weer voelt opengaan, en voelt hoe nu uw gebed vrijen doorgang tot den troon des Almachtigen verkrijgt, dan verstaat ge zoo ten volle uit eigen gebedspractijk, wat de psalmist hier zong van het heerlijk oogenblik, waarop de Heere zich weer *wendt* tot het gebed van een ziel die gansch ontbloot was.

En is, welbezien, alle oplossing van dit schijnbaar tegenstrijdige hier wel zoo volstrekt uitgesloten, als het schijnt?

Stellig niet, mits ge een oog hebt voor de werkzaamheid van uw God ook in uw gebedsleven.

Ja, als ge waant, dat uw bidden uit u zelf opkomt; zoo ge niet gelooft dat ook de geest der gebeden van uw God in u uitgaat; en u dus inbeeldt, dat de eerste actie van uw God in uw gebed eerst aanvangt als Hij uw gebed hoort en verhoort, dan zeer zeker staat ge hier voor een onoplosbaar raadsel.

Maar neem het nu eens anders, en immers meer waar, en maak het u duidelijk, hoe ook uw gebedsleven door God zelf in u gewekt, geleid en gedragen wordt, en immers het licht gaat voor u op.

De landman zaait het zaad in de omgeploegde voren, en laat het stil zijn werking doen, om eerst als de dauw des hemels en zonnewarmte het zaad heeft doen uitspruiten en de halm heeft doen opschieten en in de halm de aire heeft doen rijpen, zich alsnu weer tot dien akker *te wenden*, om zijn sikkel in het koren te slaan.

En is het zoo ook niet in ons gebedsleven?

Ook hier begint onze Vader die in de hemelen is, met het zaad des gebeds in ons hart uit te strooien. Maar dan volgt een langzaam proces. Dan moet dat gebedsleven in ons tot ontwikkeling komen, en moet het gebed in onze ziel rijpen. En eerst als dit resultaat verkregen is, en het gebed in ons zich in dien hoogeren vorm ontplooit, dan *wendt* de hemelsche Landman zich weer tot het gebedsleven in ons, en dan komt het rijke hooren en het verhooren van wat uit onze ziel tot Hem opklom.

Zoo is het met ons gebedsleven als *één geheel genomen*. Door dwaze gebeden komen we tot gezuiverde gebeden. Door aardsche gebeden tot die heiliger gebeden, die door de dauw van boven zijn nat gemaakt en den glans uitstralen van hooger zonnegloed. Maar zoo is het ook met onze *enkele* gebeden.

Ook die enkele gebeden zijn niet aanstonds gelouterd en rijp. Ook die doorloopen in onze ziel een proces. Ook die komen uit een wortel op en ontwikkelen zich eerst van lieverlede tot een gebed, zooals onze Vader die in de hemelen is, ze van zijn kind verwacht. Tot een gebed, dat niet maar een klank der lippen is, maar opkomt diep uit het hart. Tot een gebed, waar eigen zin en neiging meé overeenstemt. Tot een gebed, waarin niet een opwellende gedachte, maar heel onze persoon zich uitspreekt. Tot een gebed waarin waarlijk *de ziel* zich uitstort voor den Heilige.

Daarvoor laat God ons dan tijd. Op eens kan dit niet. Als hij terstond toetrad, zou er geen gebedsleven in ons ontwikkeld, zou geen enkel gebed in ons geheiligd worden.

Onkruid, dat tusschen onze gebeden opschiet, moet eerst uitgewied. Allerlei schadelijk insect dat er in kroop, moet weggenomen. En het gebed moet zich louteren, moet zich heiligen, moet in hemelschen zin door het geloof rijpen kunnen.

Daarom laat Hij ons dan een tijdlang aan onszelven over, om door druk de boter uit de melk voort te brengen.

En is dan eindelijk ons gebed genoeg gevorderd, om als een gebed van Gods heiligen op het altaar te kunnen gedragen worden, dan ja, *wendt Hij zich weer tot uw gebed*; en dankt gij uw Vader in de hemelen, dat Hij u in die heilige school des gebeds geleid heeft.

Dr. A. KUYPER,

De Gemeene Gratie.

Het eerste deel van dit premiewerk voor abonné's op „De Heraut" (waarop de inteekening d.d. 17 Juni 1901 werd gesloten) ligt ter verzending gereed.

De inteekenaren, die ons minstens ƒ 3.— voor elk door hen aangevraagd exemplaar zonden, zullen binnen enkele dagen dit te deel ontvangen.

Hun, die ons tot op heden òf niets, òf een onvoldoend bedrag deden toekomen, herinneren wij de voorwaarde van inteekening, waarbij werd bepaald dat slechts zij deze premie zouden kunnen ontvangen, die zich verbonden zorg te dragen dat vóór ult. September 1902, 1903 en 1904 telkens minstens 4 kwartalen ad ƒ 0.75 per ex. zouden voldaan zijn, zoodat op die data voor elk dan te verschijnen deel van hen ƒ 3.— in ons bezit zou zijn.

Inteekenaren, die aan deze voorwaarden nog niet voldeden en wien wij dus het gereed liggende 1e deel niet kunnen zenden, verzoeken wij, ons nu onverwijld het verschuldigd bedrag te doen toekomen. Mochten abonné's 1 November 1902 aan dit verzoek geen gevolg gegeven hebben, dan zien wij ons genoodzaakt bij hen, met verhooging van kosten, over het ons komend bedrag te beschikken.

Van de inteekenaren in het buitenland zullen wij gaarne boven het inteekengeld, voor extra francatuur der 3 deelen, ontvangen 3 × ƒ 0.50 = ƒ 1.50 per aangevraagd ex.

Nog zij bericht, dat geen gebonden ex. voorradig zijn, doch dat later tegen een dan vast te stellen prijs, losse banden zullen verkrijgbaar gesteld worden.

De Administratie.

October 1902.

Amsterdam, 17 Oct. 1902.

De Vrije Universiteit.

Nu de dies natalis der Vrije Universteit weder aanbreekt, is ook het oogenblik gekomen, waarop in een openbare zitting van den Senaat, die Maandag 20 October des namiddags te twee ure in het *Gebouw van de Maatschappij voor den Werkenden Stand* zal plaats vinden, de aftredende Rector Dr. W. Geesink, na het houden eener redevoering, het Rectoraat zal overdragen aan den Hoogleeraar Dr. H. H. Kuyper.

Een terugblik op het levensjaar, dat achter de Vrije Universiteit ligt, geeft ook ditmaal stof tot dankbaarheid. Het klein getal harer Hoogleeraren werd althans niet verminderd. Een tweetal harer leerlingen promoveerden op dissertaties, die ook buiten onzen kring met lof vermeld worden. En aan Prof. Woltjer viel de onderscheiding ten deel niet alleen van een mandaat voor de Eerste Kamer, maar ook van het lidmaatschap der Koninklijke Academie van Wetenschappen. Een dubbele eer, die daarom door ons te hooger geschat wordt, omdat zij aan dezen kundigen paedagoog en beslisten Calvinist de gelegenheid biedt, ook op een terrein, dat buiten de Universiteit ligt, voor onze beginselen op te komen.

Wel blijft het een schaduwzijde, dat het kerkelijk vraagstuk der opleiding op de Arnhemsche Synode niet werd opgelost en daardoor op theologisch gebied de krachten versnipperd blijven, maar de actie, die aan de Synode voorafging en op de Synode werd voortgezet, leverde toch geen geringe winste voor de Vrije Universiteit op. De beschuldiging, dat de Vrije Universiteit van geen zeggenschap der kerken over haar Theologische faculteit weten wilde, werd met de meest afdoende feiten weerlegd. Het vertrouwen der kerken in de Vrije Universiteit werd door de zeer conciliante houding harer hoogleeraren in niet geringe mate bevestigd. En de Arnhemsche Synode sprak niet alleen zoo beslist mogelijk de wenschelijkheid eener universitaire opleiding harer a.s. dienaren uit, maar toonde ook door haar besluit inzake de collecten, dat zij aan de Theologische faculteit gelijke rechten wilde geven als aan de Theologische school te Kampen.

Gelijk wel vanzelf spreekt, legt dit aan de Universiteit de verplichting op om oo'k harerzijds naar een meer normaal verband met de Gereformeerde kerken te streven. De overtuiging, dat het thans bestaande contract niet voldoende is, is algemeen. Indien het onmogelijk blijkt dit normaal verband te krijgen in den weg van vereeniging met de Theologische school, dan zal de Universiteit zelf er toe moeten komen, om het vraagstuk principieel op te vatten en aan de Generale Synode een zeggenschap in zake de benoeming en het toezicht op leer en leven der hoogleeraren in de Theologie aan te bieden, waardoor de rechten der kerken voldoende gewaarborgd worden.

Ook wat haar staatsrechtelijke positie betreft, mag voor de toekomst goede hope gekoesterd geworden, nu de Regeering in haar Troonrede toezegging deed, dat nog in dit zittingsjaar de vrijmaking ook van het Hooger Onderwijs zal worden doorgezet. Al voegt het ons niet, op de plannen der Regeering vooruit te loopen, toch ligt het in den aard der zaak, dat tot deze „vrijmaking" ook behooren zal het toekennen van het effectus civilis aan de wetenschappelijke graden door de Vrije Universiteit verleend, zoodra deze voldoet aan de waarborgen, die de Overheid voor deze publieke erkenning stelt.

Zoo treedt de Vrije Universiteit een nieuwe phase van haar bestaan in. Ze begon met in haar statuut haar onafhankelijkheid van staat en kerk te proclameeren en ze moest dit doen om het beginsel van de *vrijheid der wetenschap* hoog te houden. Maar nu ze allengs in de kerk en in de maatschappij een zelfstandige positie zich veroverde en niet bevreesd behoeft te zijn, dat het palladium der vrijheid haar ontroofd zal worden, komt ze voor de vraag te staan, hoe ze met behoud harer onafhankelijkheid hare verhouding regelen zal tot den staat en tot de kerk, de beide machten, die het publieke leven beheerschen.

Verhoogde krachtsinspanning zal daarbij van haar voorstanders worden geëischt. Uitbreiding van het getal harer hoogleeraren is wel de eerste voorwaarde voor nieuwen bloei. Niet zonder blijdschap zal daarom het bericht vernomen worden, dat de Hoogleeraren Bavinck en Biesterveld aan Directuren gemeld hebben, dat zij de benoeming aan de Vrije Universiteit aannamen. Ook voor de andere faculteiten zal het, naar wij vertrouwen, wel geen jaar duren, dat er benoemingen worden gedaan. Maar deze uitbreiding van het aantal hoogleeraren eischt versterking van de inkomsten der Universiteit. Zonder krachtigen finantieelen steun van ons Gereformeerde volk kan de Universiteit aan haar hooge roeping niet beantwoorden.

Toch ligt de bron van haar kracht niet in haar hoogleeraren, noch in de sympathie van het volk, maar in de hulpe van dien God, Wiens naam zij op de erve der wetenschap belijdt.

Indien Hij het huis niet bouwt, dan is alle menschelijke arbeid te vergeefsch.

Daarom gaat ook ditmaal aan de overdracht van het Rectoraat een bidstond vooraf, die Vrijdagavond in de Keizersgrachtkerk door Ds. W. H. Gispen van Baarn zal worden geleid en waar de zegen Gods over onze Hoogeschool bij vernieuwing zal worden afgebeden.

Een buitengewone Synode.

Met opzet heeft *de Heraut* zich dusver onthouden van een bespreking van hetgeen te Arnhem inzake de opleiding is geschied.

De besluiten der Synode waren duidelijk genoeg en behoefden geen commentaar. Te jammeren over het feit, dat de zoo vurig gewenschte eenheid van opleiding niet verkregen werd, baatte even weinig als een juichkreet over de besliste voordeelen, die de thans geëindigde worsteling aan de Vrije Universiteit bracht. Met napleiten komt men geen stap verder. En al wat de broederen prikkelen kon, moest als contrabande worden geweerd.

Nu echter van verschillende zijden in de pers en op kerkelijke vergaderingen wordt aangedrongen op het saâmroepen eener nieuwe Synode, die nogmaals het vraagstuk der opleiding terhand neemt en zoo mogelijk het te Arnhem aangenomen Concept-Bavinck-Rutgers effectueert, mag *de Heraut* niet langer het stilzwijgen bewaren. Te minder, omdat reeds publiek het vermoeden werd uitgesproken, dat deze actie van de Vrije Universiteit uitging en het haar toeleg was, om de vereeniging der beide scholen desnoods met stemmenmeerderheid te forceeren.

Deze gedachte is ten eenenmale onjuist. Wat in Kerkbodes en kerkelijke vergaderingen desaangaande geadviseerd werd, stond met de Vrije Universiteit in geen het minste rapport. En men zal wel doen met ook in de toekomst niet alles wat door ons bevriende organen geschreven wordt, als uiting van hetgeen de kring der Universiteit wenscht, aan te zien. Wanneer de Vrije Universiteit behoefte gevoelde om in deze omstandigheden een beslist advies te geven, dan zou zij dit door middel van haar eigen hoogleeraren doen.

Niet als orgaan van de Vrije Universiteit, maar als kerkelijk blad wenschen wij daarom de vraag te bespreken, of het saamroepen eener buitengewone Synode een doeltreffend middel kan zijn om aan de moeillijkheden, waarin onze kerken thans verkeeren, een einde te maken.

Wij stellen daarbij voorop, dat het saamroepen van zulk een Synode zeker niet in strijd is metgeen de Generale Synode te Arnhem besloten heeft. In afwijking van hetgeen tot dusverre regel was, heeft deze Synode bepaald, dat de roepende kerk machtiging verkreeg een buitengewone Synode saam te roepen, wanneer dit door twee Provinciale Synodes werd verlangd. De Synode stelde dus zelve de mogelijkheid, dat zulk een buitengewone Synode noodzakelijk zou kunnen zijn. En wie voor zulk een buitengewone Synode ijvert, is formeel volkomen in zijn recht.

De vraag kan dus alleen zijn, of zulk een buitengewone Synode profijtelijk is voor de kerken zelve; m. a. w. of zulk een Synode eenige kans biedt, dat onze kerken uit de impasse komen, waarin ze zijn geraakt. Een da capo van wat te Arnhem geschied is, wenscht niemand. Het zou niet alleen tijd- en geld-verspillen zijn, maar het zou de eere onzer kerken te na komen, wanneer een nieuwe Synode na een vruchteloos debat van wekenlang tot dezelfde uitkomst leiden moest. We zouden daarmede een aanfluiting worden voor de wereld, die reeds nu den spot drijft met een Synode, die wel besluiten neemt, maar deze besluiten niet durft uitvoeren.

Nu liet op zichzelf zeer zeker het geval zich denken, dat de kerken, wier afgevaardigden op de Arnhemsche Synode weigerden zich met het besluit der Synode te conformeeren, deze houding hunner afgevaarden afkeurden en wel bereid waren met het voorstel-Bavinck-Rutgers mee te gaan. Op vroegere Synodes he ft men zelfs wel eens den regel gevolgd, om afgevaardigden, die weigerden met een Synodaal besluit mee te gaan, eenvoudig naar huis te zenden en de kerkelijke vergaderingen, die hen deputeerden, gelast andere afgevaardigden te zenden. Indien dan ook na afloop der Generale Synode de kerken in Groningen, Overijssel, Noord-Brabant, Limburg en Zeeland terstond de classicale vergaderingen hadden saamgeroepen en op haar verzoek twee Provinciale Synodes de kerk van Utrecht hadden uitgenoodigd een nieuwe Synode uit te schrijven, dan zouden wij in dezen loop der zaken ons van harte verblijd hebben, en deze nieuwe Synode had dan met voldoende eenparigheid het Arnhemsche besluit kunnen uitvoeren.

Want wel is de opmerking hier en daar gemaakt, dat door de motie van Schelven het aangenomen Concept-contract voor goed van de Synodale tafel is en een nieuwe Synode met dit voorstel Bavinck-Rutgers zelfs niet rekenen mag, maar deze opmerking snijdt o. i. geen hout.

Ze zou juist zijn, wanneer dit voorstel een voorstel gebleven ware en in den loop der discussie, hetzij door de voorstellers zelf, hetzij door een motie der vergadering, van de Synodale tafel was afgenomen; het maakte dan geen „voorwerp van beraadslaging" meer uit en alle verdere discussie over dit voorstel ware ongeoorloofd. Maar zoo was de loop der zaken niet. Hoewel de voorstellers na de behandeling der artikelen uitnemend goed wisten, dat de minderheid in haar obstructie zou volharden, en de uitvoering van het besluit daardoor onmogelijk zou worden, hebben zij toch de Synode bij eindstemming over het voorstel laten beslissen, opdat het ingediende voorstel niet langer als *hun* voorstel, maar als *besluit* der Synode zou worden geboekt. Daardoor werd het een *daad* der Gereformeerde Kerken, die niet meer ongedaan te maken is. Geen daaropvolgende motie is ooit in staat de morcele beteekenis van zulk een wettig genomen besluit te verzwakken. Het feit blijft, en daarin ligt de beteekenis van deze daad ook voor de toekomst, dat de Gereformeerde kerken in Synode vergaderd verklaard hebben; 1°. dat de vereeniging der beide scholen, om tot eenheid van opleiding te komen, dringend gewenscht was; 2°. dat de kerken in de zedelijke verplichting, die uit het beding in 1892 aangegaan voortvloeide, geen beletsel zagen om de vereeniging tusschen de beide scholen tot stand te brengen op de wijze, die in dit besluit aangegeven werd.

De motie-van Schelven heeft dit gewichtige besluit niet te niet gedaan, maar alleen geconstateerd, dat het wegens de oppositie der minderheid niet uitgevoerd kon worden. Waar tot de aanneming dezer motie zoo geheel verschillende motieven hebben meegewerkt, daar mag deze motie zeker niet uitsluitend beoordeeld worden naar de intentie van den voorsteller of naar een woordenwisseling, die tijdens de discussie plaats greep. Bindend is alleen de *inhoud* dezer motie, die door de meerderheid aangenomen werd. En in deze motie wordt met geen woord gezegd, dat het van te voren genomen besluit nu te niet werd gedaan of nooit meer aan de orde mocht komen. Er staat alleen, dat de „Synode het niet raadzaam achtte *onder de gegeven omstandigheden* de vereeniging der beide scholen tot stand te brengen." Uit deze motie zelf volgt dus veeleer, dat wanneer de omstandigheden veranderen, de zaak opnieuw aan de orde kan worden gesteld. Het zij dan in den vorm van het aangenomen Concept-contract of op soortgelijke wijze.

Nu is de tijd, die na de Arnhemsche Synode verliep, zeker nog te kort om een oordeel te vellen over de vraag, of de gezindheid der kerken veranderd is. De meeste classicale vergaderingen kwamen nog niet saam. De mogelijkheid is daarom nog niet buitengesloten, dat de precaire toestand, waarin de Theologische School verkeert, de oogen opent voor het gevaar, waarin juist de voorstanders der School haar gebracht hebben, en er alzoo een gemeenschappelijke actie komt, om een nieuwe Synode saam te roepen. Deze Synode zal dan geheel vrij zijn. Aan de besluiten harer voorgangsters is geen Synode ooit in absoluten zin gebonden. Ze kan het reeds aangenomen besluit der Arnhemsche Synode opnieuw bekrachtigen en uitvoeren, maar ze kan even goed dit besluit wijzigen. Alles hangt daarbij af van de omstandigheden, die zich dan zullen voordoen, en daarover valt vooruit niets met zekerheid te zeggen.

Voorzoover men thans oordeelen kan, wijzen de teekenen der tijden echter niet naar een dergelijke bevredigende oplossing heen. Het thans openbaar gemaakte manifest van het Utrechtsche comité getuigt allerminst, dat men tot verzoening bereid is. Veeleer schijnt alles er op te duiden, dat men in de kerken een bond organiseert, om zelfs al besloot een nieuwe Synode de Theologische School met de Vrije Universiteit te vereenigen, dan toch de School in stand te houden als „eigen inrichting" van een *deel* der kerken. Nu dit plan, dat reeds lang in het geheim broedde, zekere publiciteit erlangde, is de toestand geheel veranderd en dringt zich almeer de vraag op, of de oplossing van dit vraagstuk niet in een geheel anderen weg moet gezocht worden. Een contract, waarbij de Vrije Universiteit zoo belangrijke concessies te doen heeft, zou sans rime ni raison zijn, wanneer de beoogde eenheid van opleiding daardoor ten slotte toch niet verkregen werd.

Zonder daarom thans reeds beslist ons oordeel uit te spreken, schijnt het ons niet op den weg der Vrije Universiteit te liggen, om op het bijeenroepen eener buitengewone Synode aan te dringen. Indien er een actie in die richting komt, moet ze normaal uitgaan van de kerken, en wel inzonderheid van die kerken, die dusver tegen de vereeniging der beide scholen zich hebben verzet, en daardoor de uitvoering van het Arnhemsche besluit hebben belet.

Een geheel andere vraag is natuurlijk of curatoren en deputaten, door de Generale Synode aangewezen om hoogleeraren aan de Theologische School te benoemen, de verantwoordelijkheid op zich durven nemen, verbonden aan de vervulling van de drie vacatures, die straks aan de Theol. school zullen ontstaan.

Gelijk vanzelf spreekt, zullen wij ons echter in deze teedere zaak van elk ongevraagd advies onthouden. Het ligt zeker niet op den weg der kerkelijke pers, om aan deze mannen voor te schrijven, hoe zij te handelen hebben. De Generale Synode schonk hun een post van groot vertrouwen, en zij zullen naar plicht en geweten hun voorschrijft hebben te handelen. Hun beslissing kan met gerustheid worden afgewacht. Eerst nadat deze deputaten, die 31 October saamkomen, een besluit genomen hebben, zal er helderheid in den ingewikkelden toestand komen.

Het echt Menschelijke.

In de bibliotheek van Christelijke litteratuur, die de uitgever D. A. Daamen te Rotterdam ons brengt, verscheen onder bovenstaanden titel een populaire studie van Prof. Biesterveld, waarin deze vaardige stylist den roem handhaaft, dat hij in aangenamen vorm en schoone taal veel wat de volle belangstelling verdient onder ons volk weet te brengen.

De titel van dit werk mag op het eerste hooren iets vreemds hebben. Wij gereformeerden worden gewoonlijk voorgesteld als alleen op te gaan in abstracte speculaties, in puriteinsche preciesigheden en in het zoeken van hetgeen boven en buiten de menschelijke natuur ligt. Voor onze carricatuur-teekenaars is het echt-gereformeerde en het echt-menschelijke een onverzoenlijke tegenstelling. En het is dan ook volkomen